

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis Universa, Complectens Omnia Morum Præcepta, Et Principia Decisionis Omnium Conscientiæ Casuum, Suis Quæque Momentis Stabilita

Ad usum Parochorum, & Confessariorum

Continens Tractatus De Virtutibus Moralibus, De Justitia Et Jure Et De
Contractibus

Antoine, Paul-Gabriel

Ingolstadii, MDCCXXXIII.

VD18 90392159

Q. 3. An licitus est Contractus societatis triplex?

urn:nbn:de:hbz:466:1-40993

ibi. cum societas contrahitur, tam lucri quam dam-
ni communio initur. Et verò societas est quæ-
dam fraternitas; & æquitas postulat, ut qui
sentit commodum, sentiat & onus, juxta reg.
jur. 5. Ut si res vel pecunia collata pereat ci-
tra culpam latam, & levem socii, pereat ei,
qui contulit, quia hic retinet illius dominium:
res autem Domino suo perit. Quod si pereat
ex culpa lata, & levi socii, hic tenetur eam re-
stituere Domino, l. 70. ff. pro socio. nam qui
rem alterius accipit, tenetur ex culpa lata, &
levi, quando contractus cedit in utilitatem
utriusque. Tamen juxta Doujat. in Gallia
socii non tenentur, nisi de culpa lata, & dolo.
6. Ut ad certum tempus in eatur societas, ante
quod repetere non liceat, quod in eam colla-
tum est: nam hoc exigit finis societatis.

Ex his patet finita societate sortem reddi
debere Domino, & lucrum, quod ea dempta
supereft, dividi inter socios pro rata contribu-
tionis ad societatem: nam alter remanet Do-
minus pecuniæ collatæ; nisi tamen pecunia
communicata fuerit socio, aut aliter justè con-
ventum sit, ita declaravit Sixtus V. Constit.
Detestabilis.

*Q. 3. An licitus est Contractus societatis
triplex?*

Not. 1. Contractus triplex est ille, quo pe-
cuniam in societatem conferens paciscitur
cum altero socio, ut quidquid contingerit, sibi

Mm s

sua

sua fors integra reddatur cum certo lucro, sed minore eo, quod probabiliter sperare potuisset. Dicitur triplex, quia in eo tres contractus sive formaliter, sive virtualiter, contineri dicuntur. 1. Et principalis est contractus societatis, quo confers pecuniam in societatem. 2. Est contractus affecurationis fortis, pro qua cedis socio magnam partem lucri sperati, v. g. si sit spes ex centum aureis lucrandi triginta, quorum media pars ad te pertineret, ex iis cedis quinque pro affecuratione fortis, retentis tibi decem. 3. Est venditio lucri scilicet majoris sperati incerti pro certo, sed minori, v. g. hanc spem decem aureorum vendis pro quinque certo solvendis. Unde conferens in societatem centum aureos, per alios contractus hanc summam servas indemnem, & certum ex ea lucrum facis, scilicet quinque aureorum.

Not. 2. Consentiant omnes non licere hos contractus celebrare cum eo, qui non putetur ex ea negotiaturus, v. g. cum paupere, qui indiget illâ pecuniâ ad suam sustentationem, vel ad solvenda debita: quia tunc non esset nisi ficta societas, quæ usuram velaret, nec verus esset titulus aliquid supra sortem exigendi.

Resp. Contractus triplex videtur jure naturali illicitus. Ita S. Antonin. S. Bernardin. Panormitan. Azor, Rebellus, &c.

Prob. Quia r. in illis aliquid exigitur ultra sortem absque titulo, quod est injustum: si quis

quis est titulus, maximè societas, sed hæc destruitur per affecurationem sortis: societas enim essentialiter exigit, ut damnum, ac periculum, sicut lucrum, sit inter socios commune; nam *cum societas contrahitur, tam lucri, quam damni communio initur.* l. 67. ff. pro soc. 2. Totum jus lucrandi in societate per solam pecuniam sine opera, & labore, fundatur in periculo, cui quis pecuniam suam committit in negotiatione: nam pecunia otiosi Domini non potest ei esse instrumentum quaestuosum, nisi quatenus ejus periculo negotiationi subicitur, ex S. Thom. 2. 2. q. 78. a. 2. ad 5. ibi: *Ille qui committit pecuniam suam, vel mercatori, vel artifice, per modum societatis cujusdam, non transfert dominium pecuniæ suæ in illum, sed remanet ejus: ita quod cum periculo ipsius mercator de eâ negotiatur, vel artifex operatur. Et ideo sic licite potest partem lucri inde provenientis expectare tanquam de re suâ.* Enimverò pecunia de se sterilis est, nec alia ratione fructuosa, nisi vel per industriam utentis, vel per hoc, quòd periculo exponatur in negotiatione. At posita affecuratione solùm conceditur usus pecuniæ, ut pecuniæ nulli periculo expositæ, ideòque prorsus sterilis, & quæ nullum Domino fructum parere potest. 3. Violatur æqualitas in societate servanda, si qui nihil confert, nisi quod est de se sterile, participet de lucro, & nihil de damno, nec periculo; sitque certus de sorte, & lucro: alter verò non
 fit cer-

sit certus de ullo lucro, & subeat omne periculum operæ propriæ, ac pecuniæ alienæ. Hinc l. 52. ff. pro socio. dicitur: Sicuti lucrum, ita damnnum quoque commune esse oportet, quod non culpa socii contingit. 4. Sixtus V. tres contractus in Bullâ detestabilis damnavit ut per se illicitos his verbis. Irrepsit enim versute, & calidè antiquus humani generis hostis per varios dolos, & fallacias, & incautos homines... ut seipsum in usurarum voraginem Deo hominibusque odiosam, sacris Canonibus damnatam, & Christianæ charitati contrariam, scædè immergant; & dum vanas, & terrenas divitias quærunt, veras, ac caelestes amittant, sicuti nuper cum magno dolore audivimus hoc malum quasdam Provincias pervasisse... proinde nos... ut gregem dominicum... ab offensione, & vitæ æternæ discrimine tutum in viam salutis dirigere nitamur, huiusmodi morbi contagionem, antequam in comunem fidelium perniciem latius serpat... tollere cupientes... Damnamus & reprobamus omnes & quoscumque contractus, conventiones & pactiones post hac ineundos seu ineundas, per quos seu quas cavebitur personis pecunias, animalia, aut quaslibet alias res societatis nomine tradentibus, ut etiamsi fortuito casu quamlibet jacturam, damnnum, aut amissionem sequi contingat, fors ipsa seu capitale semper salvum sit, & integrum à socio recipiente restituatur, sive ut de certa quantitate, vel summâ in singulos annos, aut menses, durante societate respondeatur. Statuimusque ejusmodi contractus, conventiones

& pa-

Et pactiones usurarios, ac illicitos posthac censeri debere... ac ne de cetero societates ineantur sub huiusmodi pactis, Et conditionibus, quæ usurariam pravitatem sapiunt, districtè interdiciamus Et prohibemus.

Nec obstat, cap. 7. de donat. quia Innoc. III. ibi solum permittit uxoris dotem dari mercatori, ut de partè honesti lucri vir onera matrimonii possit sustinere, nulla facta mentione affecurationis. Nec refert quòd aliàs exponeretur dos periculo; quia dos erat securior apud mercatorem, quàm apud ejus maritum dilapidatorem, nec cautionem dare valentem.

Objic. 1. Licet sit de natura societatis puræ, ut commune sit periculum, ac damnum inter socios, perinde ac lucrum: potest tamen vi alterius pacti redimi hoc periculum per compensationem. Nec magis per affecurationem destruitur societas, quàm contractus depositi, & commodati, vel locati: nam etsi periculum rei depositæ, commodatæ, locatæ suapte naturâ pertineat ad rei Dominum; pacisci tamen sub justa mercede licet, ut alter totum periculum subeat. 2. L. 29. ff. pro socio dicitur: Ita coiri societatem posse, ut nullius partem damni alter sentiat, lucrum verò commune sit, Cassius putat, Et. 3. Securitas, & lucrum certum non præstantur ex vi contractûs societatis, sed ob remissionem majoris lucri sperati, & vi alterius contractûs. 4. Ad æqualitatem contractûs satis est, quòd commoda æquivalent in-

com-

commodis: periculum autem sortis, quod subit socius, satis compensatur per majus lucrum speratum: & sic non est societas leonina, quâ totum periculum rejicitur in socium, nec id onus aliunde compensatur. 5. Tres contractus seorsim & cum diversis personis liciti sunt, ergo & simul cum socio: nam quæ facta cum diversis & seorsim justa sunt, etiam simul cum eodem facta justa sunt; justitia enim consistit in æqualitate rei ad rem, non verò in habitudine ad diversas personas & tempora. 6. In triplici contractu non intervenit mutuum: quia non transfertur dominium pecuniæ in socium: nam hic non potest de pecunia sibi in societatem data disponere pro libito, etiamsi eam affecuraverit, sed hanc tenetur vi contractus societatis in negotiationem ad lucrum impendere; alias faceret injuriam conferenti, qui ideo posset contractum rescindere, cum hæc pecunia solum data sit ad negotiationem: quare si pecunia illa surrepta fuisset, hanc posset collator vindicare actione in rem.

Respondeo ad 1. Periculi, & damni ac lucri communicationem esse essentialem societati, ideòque ab eâ inseparabilem per aliud pactum, sicut obligatio servandi rem depositam est essentialis deposito. Unde l. *verum. ff. pro socio.* societas dicitur: *jus quodam modo fraternitatis habere.* Aliud est de deposito & aliis, in quibus affecuratio est præter, sed non
contra

contra naturam illorum: nam natura depofiti
 eft ut res depofita fervetur, natura commo-
 dati ut ufus rei gratis concedatur, &c. At na-
 tura focietatis eft, ut fit communio contribu-
 tionis, & lucri ac damni, ex l. 52. & l. 67. cit.
 Ad 2. legem intelligendam eſſe ratione focii
 duntaxat, qui operas ponit, ita ut fi ejus opera
 ac induſtria tanti valeat, quanti pecunia ab
 alio focio collocata, non debeat ille pecuniæ
 alterius ſibi communicatæ periculum ac da-
 mnum ſubire: nam aliàs plus de damno, quàm
 de lucro participaret, & ſic inter illos non eſ-
 ſet æqualitas: ſubiret enim damnum propriæ
 induſtriæ & partis pecuniæ communicatæ.
 Ad 3. & 4. Lucrum majus ſperatum fundari in
 ſocietate, quæ deſtruitur per aſſecurationem
 fortis, ideoque tunc nihil poſſe ob remiſſio-
 nem lucri majoris ſperati exigi. Ad 5. Vel
 negant, vel hanc diſparitatem afferunt quòd
 alia pacta, cum alio facta non impediunt quo-
 minus ſtet vera ſocietas cum mercatore, qui
 in eo ſtatu conſtituitur quem poſtulat ſocie-
 tas: per accidens enim reſpectu illius eſt
 quòd alii pecuniam collatam aſſecurent: at
 pacta illa cum ſocio inita evertunt ſocietatem
 & æqualitatem, cum hic totum periculum ac
 damnum ſubire debeat, ille verò ſolum lu-
 crum certum ultra fortem recipiat. Ad 6. Pa-
 ctum illud eſſe injuſtum: nam eo ipſo quod
 mercator tenetur fortem in omni eventu
 reſtituere, eâ poſteſt uti ſive in negotiatione,
 ſive

sive extra pro libito. Quid enim ad danteram attinet quos in usus alios impendat, modo fors ipsi cum lucro certo restituatur? Unde obligatio imposita socio pecuniam datam non impendendi, nisi in negotiationem est majus onus additum, quod ad nihil aliud sibi quam pro pallio usurario prodest.

CAPUT IX.

De Cambio.

Q. 1. Quid & quotuplex est?

Resp. Q. Cambium est permutatio pecuniae pro pecunia cum lucro. Hinc differt 1. A quavis alia permutatione, qua non pecunia, sed aliae res permutantur. 2. A mutuo, quod non est permutatio, quodque perficitur sola rei mutuatae traditione, & essentialiter exigit, ut res alia similis non reddatur, nisi post lapsum temporis. At cambium non perficitur nisi pecunia sit ex utraque parte data & accepta, saltem aequivalenter: permutatio enim omnis utrimque dationem requirit.

Cambium duplex distinguitur, scilicet reale, & fictum. Reale seu verum est vera pecuniarum permutatio, aequalitate inter datum & acceptum servata. Fictum est cambium fictum, & verum mutuum specioso nomine cambii velatum, ut cum habetur sola ratio temporis ad lucrum exigendum, aut quando
fingitur